

STUDIU ISTORIC

AL

CAMPANIEI ROMÂNO-BULGARE DIN ANUL 1913

CONTINÂND :

'OT MERSUL ACESTEI CAMPANII PRECUM ȘI REZULTATELE
REALE DOBÂNDITE DE ȚARĂ.

DE

COLONELUL V. PARFENI

Din artillerie.

EDITIA II-a

2.66.694/968

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA MODERNĂ „CULTURA”, SOCIETATE COLECTIVĂ

Str. Câmpineanu 15. — Telefon 15/64.

1915.

B. F. T. B.
nr. 616/10.57

S. I. 4511

INTRODUCERE

De parte de a avea pretențiunea a fi numit „autor“, culegând din mai multe date relative, mi-am făcut o datorie patriotică — cred — a da la lumină această lucrare.

Ea înfățișează în termenii cei mai concisi mersul campaniei 1913.

Rezultatele care le-am dobândit și care au înălțat meritele țărei și admirarea Europei intregi, le-am rezumat așa, ca orice bun patriot să se convingă, că „Apărarea Națională a Țărei prin brava ei armată „și Înțeleapta ei conducere în orice moment este asti- „gurată“.

Colonelul V. Parfeni.
Artillerie

PARTEA I

Patriotismul ţării. — Rolul Armatei Române

Intreaga lume civilizată e perplexă, cum bulgarii au putut urma cu încăpățanarea lor, căci ei n'au declarat pe față neputința în care se găseau. Nouă luni de zile au fost în plin războiu, și recunoaștem că au avut clipe și de eroism. Fiecare națiune are datoria sacră de a căuta să se înalte, să dea astfel probe că merită să trăiască.

Ei au început războiul pentru nobilul scop de a-și elibera frații. Tovarășii de suferințe erau și Sârbii și Grecii și Muntenegrenii, și ei cu toții s-au raliat la nobila faptă a eliberării. Vai de învinși! dar acel războiu a arătat lumei că e vai și de învingători. După un astfel de războiu, trebuie să urmeze o lungă eră de pace, și de înfrățire sinceră, pentru ca plăgile războiului să se vindece și pașii făcuți îndărăt în viața economică, să se uite. Trebuia o lungă eră de perseverare economică-națională, lungă căci mare sărăcie produce un războiu și multe piedici face. Bulgarii însă n'au fost sinceri. Câtă cinste au arătat celelalte trei țări aliate. Si cu câtă rea perversitate li s'au răspuns de tovarășii lor! A sărit cu rămășițele ei schiolodite contra Serbiei și Greciei, crezând că va reuși să-și tragă numai pe turta ei spuza victoriei. Dar ce putea face o armată înjumătătită, decimată de boală și de mizerie?

Rezultatul să știe. Grecii și Sârbii au bătut aproape pretutindeni pe bulgari. În urmă ce au mai vroit? Simpatia Europei n'au avut-o. Oamenii de stat bulgari, pe capul căroror au căzut toată răspunderea și

consecințele războiului ar fi trebuit să aibă datoria de a-și reveni în fire. Dacă au crezut că în Europa o astfel de politică mai putea să existe, s’au înșelat. Apașii au fost nimiciți de însuși autoritățile țărilor în care s’au manifestat acest element anarchic. Si dacă continentul vechiu a produs și el elementul de anarchie, nu e de mirare că toate națiunile să caute a înlătura răul. Toate au o răbdare pe lumea asta. Chiar și răbdarea românului. Cât de mult a fost pusă la încercare răbdarea noastră, am știut-o nu numai noi ci până în unghurile cele mai retrase ale țărei, până la păturile cele mai de jos, au știut-o toata lumea peste mări și peste țări. Evenimentele de o nemăsurată însemnatate având să înrăutătească viața, nu numai a noastră, ci și a Europei întregi, pentru vreme îndelungată sau desfășurat timp de nouă luni de zile la porțile noastre.

„Cele mai vitale interese și de astăzi și de mâini „ale României, trecutul nostru întreg aşa plin de suferințe și de jertfe, munca noastră încordată pentru „progres și civilizațiune, tot și toate au fost puse în „joc de evenimentele următe în cursul celor 9 luni“. În fața vîrtejului acestuia, România și-a spus din vreme *cuvântul*, arătând care-i sunt interesele ei și ce chezăsie cere pentru bunul mers al lucrurilor. Nu s’au pus înainte nici un interes egoist nelegitim, nu s’au pretins nimic de noi nedrept. Desfășurarea evenimentelor a fost însă aşa, încât nici până la fine n’am ajuns la vre-un capăt cu toată moderațiunea noastră. Si doară Regatul României nu e un stat bunicivnic, care la nevoie să nu fie ori în ce moment în stare a-și *apăra cu putere drepturile și interesele*. Opinia noastră publică a fost pusă la grea încercare în tot timpul acesta — lucru se știe. — Dar toate au avut o marginie față de cele ce s’au petrecut peste Dunăre.

Veneratul Nostru Suveran și guvern au socotit că răbdarea a ajuns la margini și că trebuie să ne mișcăm.

M. S. Regele au semnat și Miniștrii au contrasemnat decretul de mobilizare a armatei. Entuziasmul pe care l’a arătat tot poporul țărei noastre și care s’au deslănțuit în toată lumea la primirea acestei vesti, a

fost în măsura prea grelei încercări la care era susținută de nouă luni răbdarea noastră. A fost un moment istoric. Armata și poporul întreg de la Vlădică și până la opincă s-au găsit în jurul Tronului.

TEXTUL DECRETULUI DE MOBILIZARE

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și Voineța națională, Rege al României.

La toți de față și viitor sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru; secretar de stat la departamentul de războiu sub No. 327 din 1913.

Am decretat și decretăm:

Art. 1. Armata activă cu rezervele ei se mobilizează și se va forma armata de operații.

Art. 2. Mobilizarea se va efectua după prescripțiunile regulamentului asupra mobilizării armatei.

Art. 3. Pentru completarea efectivelor de război se va chama contingentele de rezervă și miliții necesare.

Prisosul se va chama treptat cu trebuințele.

Art. 4. Ordinea de bătaie va fi cea hotărâtă prin planul de mobilizare în vigoare.

Art. 5 și cel din urmă. Ministrul Nostru, secretar de stat la departamentul de războiu este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în București la 20 Iunie 1913.

CAROL

Ministru de războiu
General de divizie C. Herțeu
No. 4609

Insuflețirea pe care a manifestat-o întreg poporul românesc la aflarea „*Decretului de mobilizare a armatei*”, dovedește maturitatea sufletească a poporului, a rasei noastre. Din fețele radioase ale acestor chemați sub steag, din hotărârea și energia lor, am putut judeca valoarea și increderea ce avem pe cei ce se bizuește țara. Ziua în care țara a făcut apelul la brațele armate ale filor ei, a fost o zi de mare sărbătoare pentru toți români.

Ziua aceasta nu înseamnă numai că țara a făcut din nou apel la brava și strălucita ei armată, de al cărui eroism și patriotism nu s-a îndoit nimeni vreodată, înseamnă că România, țară liberă, a luat atitudinea ce se cuvine, când a crezut că a sosit momentul ca interesele ei să fie sprijinite cu armele.

Entuziasmul cu care a fost primită stirea mobili-zării armatei, e răsunat cu înflăcărare în toată suflarea românească. Se părea o omenire renăscută într’o singură dimineață bărbătească și frumoasă de vară.

In toate inimile românești chemate sub steag era o bucurie deopotrivă de mândră și senină. Toți înțelegeau pentru ce nobil scop sunt mobilizați și fiecare simțea o mândrie de cinstea de a fi printre cei dintâi veniți la corpul lor. Această atitudine ostășească a fost subliniată într’un acord de mândrie și însuflețire patriotică și de familiile și restul populației ce rămâne a ridica rugăciuni la cer pentru ocrotirea și victoria celor ce plec a muri pentru Patrie, Neamul românesc și Rege, Augustul Nostru Suveran, pe a cărui cunună se topește în aur eroismul răsboiului și înțelepciunea epocilor de pace.

Suntem ferm convinși că armata noastră susținută de o veche și istorică bravură, căreia răsboiul din 1877—1878 i-a adăugat o nouă pagină glorioasă, în măsură nu numai a corespunde tradițiunilor seculare, tendințelor și idealul țării, în avântul patriotic, ci și de nerăbdarea de a cuceri într’un splendid asalt regiunile gloriei și a nemurirei.

Atenția și privirile tuturor ostașilor ca și a celor care veghiază la interesele vitale și superioare ale neamului se îndreaptă cu un sentiment de omagiu, în care admirarea se amestecă cu dragostea și în-

crederea către Augusta și grava figură de militar și conducător de popor a M. S. Regelui Carol.

In epoca noastră M. S. Regele Carol a știut să păstreze sceptrului strălucirea și autoritatea vremurilor de glorie și omnipotență ale monarhiei. M. S. Regele Carol este Monarhul, în accepțiunea sintetică și istorică a cuvântului: e ființă care în rolul său de conducător de popor, depășind comunul muritorilor, tinde să se apropie de Majestatea și înțelepciunea conducătorului rostului acestei lumi.

Ca semnificație locală, românească, M. S. Regele Carol este oșteanul și eroul care a știut să se ridice până la gloria măreștilor noștri voivozi, care din mozaicul icoanelor ne ocrotesc cu privirea lor și ne îndeamnă la biruințele viitoare; M. S. Regele Carol este omul politic, înțelept, cumpătat, fin și aristocratic, care întotdeauna a știut să țină echilibru atât în interiorul țării, cât și în relațiunile noastre cu țările vecine.

Cu un asemenea conducător, cu o armată ca a noastră și cu poporul nostru, nu putem fi decât siguri de izbândă și de glorie, în lupta în care am pornit.

ORDINUL DE ZI AL GENERALISIMULUI

**Comandamentul de Căpitanie
Armata de operațiuni**

Ordin de zi

No. 1.

M. S. Regele a binevoit să-mi încredințeze comanda de Căpitanie a armatei de operațiuni. Mândru și adânc recunosător de această Inaltă cinste, iau astăzi comanda armatei, pe deplin convins că prin nestrămutata ei credință către Țară și Rege și prin înflăcăraturul ei patriotism ea va păși în orice moment pe urmele gloriosului ei trecut.

FERDINAND
Principe al României

Momentul suprem când „Armata română“ își va spune cuvântul său era sosit. Țara întreagă, mic și mare, chiar acei cari în timpuri normale au luat poziția în contra militarizmului și au îndreptat cu respect privirea către armată; acest puternic scut al apărării demnităței neamului românesc. Au fost un moment mare al românismului, când realizarea năzuințelor de prea mărire a Patriei, era ca și fapt împlinit. Și această realizare a marelui ideal național, țara întreagă i l-au încredințat puilor de lei și și nepoți ai vitejilor care la 1877-78 au plămădit în sângele lor Independența frumoasei României; dându-i puțință existenței ca stat de frunte în pragul existenței ca stat de frunte în pragul balcanilor. Deci România a fost chemată la pacificarea marii și nerezolvitei încă a chestiunii balcanice, sosiră momentul ca dânsa să-și spună cuvântul său, în revendicarea drepturilor seculare, pentru întreaga românlime, l'au spus viteaza armată română.

Oștenii români, au mers să răscumpere cu sângele lor, Independența Națională și Culturală a fraților noștri subjugăți de peste Dunăre.

Cu nestrămutata convingere că armata română se duce la izbândă sigură, pentru ca prin victoria ce va dobândi să încunune fruntea Patriei cu laurii gloriei. Țara au salutat cu bucurie acțiunea militară a României convinsă că armata știe -- cum au demonstrat-o -- să-și facă datoria.

Ceiace s'a petrecut în Balcani nu a mai fost un războiu, ci o năvală de barbari, o izbucnire de sălbăticie, o nebuние. Bulgarii după ce au repurtat victorii ușoare asupra armatelor turcești dezorganizate, după ce cu ajutorul Sârbilor, Grecilor și Muntegrenilor au pus mâna pe un întreg Imperiu, au căutat să sugrume pe tovarășii de arme și să răspândească teroarea asupra întregei peninsule balcanice. Războiul pornit de bulgari, — după mai mulți autori — au însemnat lupta contra civilizației, progresului, au însemnat dezordinea, zăpăceala, setea de sânge și dorul de pradă ale unei horde de barbari și de sălba-

tici înarmați cu tunuri și cu arme perfecționate. Deci pentru a aduce și pune ordine în zăpăceala provocată de sudul Dunărei, pentru ca să apărăm civilizația și a aduce pacea și liniștea, iată *scopul mobilizării mandrei armate Române*.

Și aşa a fost cuvântul nostru de ordine: că dacă, și cum s'a și efectuat, pentru a-și îndeplini această misiune nobilă și frumoasă, armata va trebui să poarte un războiu, acest războiu va fi însemnat în istorie ca *războiul păcii și civilizației*. Fapt împlinit. Ca și strămoșii noștri, care păzeau aci la gurile Dunărei, civilizația Europei întregi, luptându-se cu armatele turcești, ostașii români au pășit peste Dunăre pentru a salva civilizația amenințată de Bulgarii beti de sânge și înebuniți de victoriile ușoare reputate contra Turcilor.

România nu a dus niciodată o politică de aventurieri, nevoind a turbura pacea, pentru a nu fi lipsită de binefacerile ei.

In tot timpul cât a durat războiul aliaților, România a păstrat o neutralitate, care a stârnit critici violente înăuntru, iar Europa întreagă au admirat moderațiunea și calmul ei. România însă văzând că pacea Europei era amenințată, a pus imediat în vedere atât Bulgariei cât și celorlalte state balcanice printr'o notă oficială să înceteze a turbura pacea în Balcani căci altfel n'o să mai poată sta indiferentă. Cuprinsă de frigurile războiului, Bulgaria n'a ascultat nici de acest sfat. Astfel stând lucrurile alt mijloc nu era decât Ordinul de mobilizare pregătit să fie fapt împlinit și aplicat, al cărui conținut îl am expus.

In zorii zilei de 21 Iunie, ordinul de mobilizare a fost vestit publicului; prin bătaie de tobe, sunetul goarnelor și dângănitul clopotelor de pe la toate bisericile. Operațiunile și transporturile de mobilizare încep în noaptea de 22—23 Iunie, ora 12 noaptea. Entuziasmul cu care a fost primită această mobilizare a stârnit admiratiunea lumii întregi.

Iată ce spuneau străinii de aci din țară:

Nu sunteți de recunoscut, vă credeam orientali, nepăsători și admirăm patriotismul Bulgarilor, care acum vedem că vă sunt absolut inferiori. La ei fanfaronadă, la voi bravură. A fost de ajuns un gest

ca țara aceasta, ce părea atât de calmă să se arate aşa cum a procedat.

Cu voință nestrămutată și cu o iubire de patrie și energie, care au dat de gândit celor ce nu vă iubesc. Năș fi crezut nici odată spunea un german că la o chemare sub arme să poată răspunde cu un entuziasm atât de hotărât. Un popor ca al d-voastră, e menit să devie foarte puternic, căci energia lui e fără de margini.

Da, aşa a fost, când au sunat goarnele și clopotele, s'a trezit în sufletul nostru tuturor, energia aceia ascunsă, patrimoniul nostru cel mai de preț, transmis din generație în generație, din veac în veac. Acest entuziasm a fost în toată țara. Am mai aflat încă, cum că Bulgarii își săceau socoteala că de abia în 14 zile, vom putea termina mobilizarea. Când în dimineața zilei de 29 Iunie, 6 zile după mobilizare — începerea ei — Armata română înfipsează tricolorul român în orașul Silistra, vechea Cetate a Marelui Voievod Mircea.

Iată buletinul oficial: În seara zilei de 29 Iunie : Frontul grupului român din Dobrogea se întinsese dela Vetreni spre Dunăre tăind jumătatea drumurilor dela Decuzaci la Dobrici și dela Caraomer la Balcic. În dimineața zilei de 30 Iunie, detașamentele de cavalerie întărite cu companii de cicliști, au înaintat spre Turtucaia-Cadiocheni-Dobrici și Balcic. Până în dimineața zilei de 30 Iunie nu s'a înregistrat nici o pierdere, spiritul trupelor foarte războinic și moralul foarte ridicat. S-au observat un avânt puternic de a merge tot înainte. Localitățile cucerite, au fost puse imediat sub administrația militară română.

După alte trei zile, bravii noștri pontonieri, au înțins spre uimirea atașaților militari străini în câte 7 ore și jumătate, două admirabile poduri peste Dunăre, unul la Corabia și unul la Turnu-Măgurele, pe care vitejii ostași ai țărei în strigăte de urale și în prezența M. S. Regelui și A. S. Regală Prințipele Ferdinand al României călcară pe pământul Bulgariei și prin aceste două puncte. De aci încolo România, cu oștirea ei, a cărei bravură este de mult dovedită au fost în plină campanie. Istoria Orientului Euro-

pean e bogată în exemple ale eroismului românesc de altădată. Pe câmpul Bulgariei unde zac oasele eroilor români ce au făcut-o liberă, au înaintat o ostire formidabilă, prin număr și prin organizare, au înaintat cu acelaș entuziasm contra rezistenților ce li s-au ascuns, contra rezistențelor ce li s-au preparat și au înaintat fără masacrele nevinovaților, dând pilda celui mai *nobil atac*, pe care l-a înregistrat vre-o dată istoria și strategia.

Acest marș românesc a fost ultimul atac al tragediei ce de peste un an atîntesc privirile Europei asupra unui pămînt necunoscut, sau cunoscut numai prin veșnicile agitații! El vine să facă să înceteze o serie de barbarii nemai pomenite, care ele singure ar fi putut da Bulgariei reputația de stat asiatic, rătăcit în Europa civilizată. Bulgarii au dovedit în momentele cele mai grele că în fundul susținutului lor zac amintirile încă proaspete ale vieței mongolice și că în învelișul unei false culturi se prind sufletele cele mai haine, inimile păgâne, vicleșugurile nemiloase și lăcomiile de fieră. Int' o astfel de țară, unde este numai vicenie și cruzime, a pătruns o armată, care aparține unei țări nobile, adevărat armată Europeană.

Așa dar ori cât ar critica unii răi-voitori, să se știe că dacă armata Română nu înainta atât de repede și dacă se da răgaz nemeritat bulgarilor pierdeam în zadar timpul scump, într'o campanie, deci grație conducătorilor și vârtojeniei ostașilor români, se datorește pacea încheiată la București, acea pace memorabilă, care ne-a făcut fala țărei, dovedind România Europeani întregi, că avem Armată șisă Diplomati eminenti, care ne-au dat dreptul să ne mândrim și de aci înainte — Campania 1913 și pac-tumul păcei — că suntem români.

Voi intra în amănunte care ne interesează:

Nu s'a pomenit în istoria tuturor popoarelor un caz care să se asemene cu situația Bulgariei. Deabia ridicată la viață, deabia cunoscută pe harta Europei, grație României care victorioasă și în campania 1877-1878 și ocupând astfel dela Turci teritoriul bulgar, de la această dată 1878 există pe harta Europei, Bulgaria de astăzi. Iată că vin niște timpuri, când ea, ajutata

de un concurs favorabil de împrejurări, se ridică pe niște colini la care de sigur nici nu visase să se urce și reușește un moment să atragă asupră-i atențunea popoarelor civilizate. Aliată cum am zis cu : Serbia, Grecia și Muntenegrul, Bulgaria merge din succese în succese, bate pe Turci fără milă și își întind stăpânirea pe atâtea teritorii. Lăcomia a fost pentru ea cel mai periculos sfătuitor. Și iată că în urmă Bulgaria cade de pe înălțimile unde se urcase. Și cade mai rușinos, într'un mod laș, căci e o adevărată lașitate ca să ridici arma și să lovești cu putere tocmai în acela care te-a ajutat și moralicește și materialicește ca să ajungi acolo unde singur n'ai fi putut ajunge niciodată. Sleită de puteri, hărțuită și bătută din toate părțile Bulgaria n'a reflectat și nu s'a gândit la consecințe. Luni întregi de zile s-au dat luptele cele mai sângeroase, au fost în foc sute de mii de oameni și pe urma lor n'au rămas decât jale și desperare, durere și suferinți mai amare decât otrava morței.

Căți ani îi vor trebui Bulgariei, pentru ca să-și vie în fire, să repară atâtea pagube care nu se pot umplea cu ușurință. Finanțe sleite, creditul de afară restrâns până la cea din urmă limită; poporul și armata demoralizată și deconcertată în totul, iar ca culme, disprețul opiniei publice. Europenii care au avut cea mai dureroasă ocazie de a se convinge că la Sud-Estul Europei au mai existat și există un popor sălbatic conduși de bărbați ziși politiciani. Frumos prea frumos, răsărit de soare, dar vai! cât de sfâșietor este apusul și cât de ireparabil este dezastrul suferit de vecinul dela Sud. Mai mult încă nu se știe dacă viitorul nu va fi și mai aspru cu aceia care în loc să stea acolo sus unde se găseau, au dat cu piciorul într'un trecut norocos, izbind în frații lor de cruce. Nimic n'au avut sacru.

„România să trăiască“. Ea a veghiat la destinele neamului ei și veghiază, a avut răbdarea să vadă în prietenii lor de eri, vrăjmași. Pe cine? pe noi!

**PROCLAMAȚIA GENERALISIMULUI ROMÂN CĂTRE
POPULAȚIA BULGARA**

A. S. Regală Printul Ferdinand al României Generalisimul Armatei Române a adresat proclamația de mai jos către populațiunea bulgară din zona de operațiuni. Această proclamațiune s'a tipărit în limba bulgară și a fost afișată în toate satele din zona de operațiuni a armatei române.

Plevna, 28 Iulie, 1913.

PROCLAMAȚIUNE

Populația bulgară a fost chiar dela început pusă în cunoștință că Armata română a intrat în Bulgaria ca să pună capăt unei stări de lucruri apăsătoare și pentru locuitorii acestei țări. Trupele noastre nu au pășit deci cu dușmanie pentru poporul bulgar, iar autoritățile militare și-au dat necurmat silința ca să ușureze cât mai mult sarcinele și neajunsurile ce aduc nelipsit cu sine operațiunile de răsboiu. S'a ordonat ca tot ceiace să ia pentru armată, să fie plătit și să nu se ia decât prin autoritățile administrative locale, iar pe de altă parte toate reclamațiunile și contestările au fost asciutate cu bună-voință și s'a dat satisfacțiune chiar până și celor neîntemeiate. Trupele bulgare care s-au predat nouă au fost puse în libertate, lăsându-se oamenii să meargă la căminele lor. O asemenea linie de purtare din partea armatei noastre, impune și populațiunei bulgare de a nu se arăta dușmănoasă față cu trupele române.

In potriva tuturor așteptărilor, s'a semnalat însă cazuri, nu numai de atitudine dușmănoasă, dar chiar de atacuri pe furiș cu mâna armată din partea locuitorilor contra soldaților și ofițerilor noștri. Nu rare ori s'a tras focuri noaptea asupra convoiurilor noastre, iar în ultimele zile un ofițer a fost rănit cu trei focuri de revolver în vecinătatea satului Lipnița, iar altul de asemenea a fost rănit în apropiere de Lucovitz.

Asemenea fapte nu pot fi cu nici un preț îngăduite. Invitat de aceia populațiunea de a se abține dela por-

niri dușmănoase față cu trupele române, și se aduce la cunoștința obștească cum că se vor lua măsurile cele mai severe contra făptuitorilor și complicitelor, făcând răspunzători de orice atentat și pe aceia cari ar fi putut să-l oprească și nu l'au oprit.

Comandantul de Căpelenie al Armatei
FERDINAND
Principe al României

PARTEA II

Campafia pe teren diplomatic.

Chestiunea Orientului fusese totdeauna considerată ca o chestiune Europeană, nu numai din cauza corelațiunie intereseelor Turciei, cu aceia a marilor puteri, dar mai ales din cauza perturbațiunii ce o schimbare violentă în această parte a Europei ar fi putut aduce ca situație generală echilibrul european. De aceea transformarea stării orientului, prin restrângerea drepturilor Turciei și emancipare popoarelor creștine, sau făcut în mod treptat, cu încetul, pentru a îlesni aplanarea dificultăților și a se face posibilă creare de noi state viabile, în locul vechiului așezământ clădit pe dreptul de cucerire a Imperiului Otoman. Chiar principiul integrității teritoriale a Turciei considerat aproape ca o maximă de drept public european, nu era în realitate decât exprimarea dorinții puterilor, de a împiedica, o prefacere violentă și tacută fără asentimentul lor unanim în această parte a Europei. De astădată chestiunea s'a prezentat sub un aspect deosebit. *Astăzi țara noastră, brava ei Armată și Conducătorii statului le-au dat o nouă viață numai dacă vor asculta. Lupta noastră sfântă, reinfrâșirea aliaților de până mai deunăzi am calculat-o.*

Popoarele balcanice au revindicat dreptul de a regula ele însuși diferendul lor cu Turcia și trecând peste politica de Stato-quo teritorial, al puterilor europene, au declarat imediat războiu Porței; iar, față cu principiul intangibilității teritoriului otoman, împrumută Statelor-Unite ale Americii doctrina lui Monroe și-o aplică Ligii balcanice, arborând formula: „Balcanul al Balcanilor“.

Le-am arătat însă noi Româñii o altă formulă.

Această formulă a chestiei orientului constituie, fără îndoială, un eveniment istoric de cea mai mare însemnatate. Pentru state creștine, aparținând la rase deosebite, având aspirațuni naționale opuse și un trecut istoric care a semănat între dânsenele dușmăni seculare, și au dat deodată mâna pentru a putea lupta contra adversarului comun cu forțe unite și a face să triumfe o cauză proclamată ca fiind a tuturor emanciparea ultimilor provincii creștine supuse jugului musulman. Oricare ar fi în viitor soarta acestei opere de solidaritate între niște popoare care n'au avut de comun decât dorința fiecărei din ele de a realiza unitatea sa națională, nu se poate căgădui, înțelegerea lor înșăptuită cu atâtă abilitate și cu atâtă rezponsabilitate, susținută în urmă pe câmpul de războiu, până în momentul victoriei finale. Se știe care a fost atitudinea puterilor. Conferința ambasadorilor de la Londra ascultând pe reprezentanții statelor beligerante, au căutat să rezolve litigiul dintre poarta otomană și blocul aliaților, considerând ca o entitate internațională, stabilirea liniilor despărțitoare dintre teritoriile câștigate prin victoriile repartizate de ele în comun. Conferința le-au lăsat sarcina de a o regula ele singure.

A rămas însă, ca conferința să-și termine opera, rezolvând și celelalte chestiuni de interes european, precum chestiunea Albaniei, acea a insulelor din Marea Egee și altele; iar cât pentru interesele de ordin financiar decurgând din faptul războiului; ele au fost rezervate conferinței dela Paris. Iată dar, trei conferințe însărcinate cu lichidarea chestiunilor la care a dat naștere criza balcanică, afară de cele două care au avut loc în urmă: cea din Petersburg și cea din București care și-a dat verdictul definitiv. Din toate aceste intruniri de diplomatie, chemate să da soluții unei dificultăților inerente chestiunei Orientului și a inaugura o nouă stare de lucruri în peninsula balcanică, este incontestabil ca aceea care a avut misiunea cea mai grea a fost conferința ambasadorilor dela Londra. Aci s'a pus în discuție întreaga chestiune a existenții Turciei în Europa și apoi formarea de state noi, acolo unde naționalitățile și confesiunile erau amestecate pe

acelaș teritoriu. Toate aceste chestiuni una mai importantă decât alta au făcut obiectul dezbatelor și negocierilor de la Londra. S-au observat că, față cu stadiul în care se găseau lucrările conferinței că activitatea acestui înalt aeropag s'a desfășurat cu prea multă anevoieță. S-au părut că acordul între puteri e greu de stabilit și că acest concert european care a făcut altă dată opere utile și durabile, era aproape o simplă amintire istorică. Starea Orientului European, aşa cum era înainte de începerea ultimului războiu balcanic, a fost rezultatul hotărâtor a două mari congrese și era curios să vedem că, atunci când această operă era pe punctul de a fi schimbată radical, Europa rămâne pasivă și indiferentă. Se putea că atențunea pe care puterile au dat-o evenimentelor altă dată, din sud-estul Europei să fi fost distrusă de alte probleme de ordin general european. Dacă la aceasta adaug faptul că pentru apărarea intereselor lor mondiale marile puteri au fost nevoite să se împărți în două grupuri opuse, care s-au gândit și observat reciproc; dacă s-au luat în considerație și marea desvoltare care a dat fiecăruia din ele posibilitatea să aibă o viață independentă și o situație prosperă în telegem pentru ce lucrările conferinței de la Londra au mers aşa de încet, pentru ce acțiunea concertului european a fost aşa de puțin simțită, pentru ce noile state din peninsula balcanică, au fost ținute să se sprijine din ce în ce mai mult pe propriile lor forțe pentru a putea urmări mai departe realizarea idealului lor național.

Avem un exemplu despre toate acestea în partea finală a crizei balcanice, care se termină cu tratatul de pace de la București.

A fost destul ca România mai interesată ca orice stat la stabilirea unui echilibru durabil în balcani, să intrevie într'un mod hotărât în conflictul dintre aliați și să revindice cu energie dreptul de a-și spune cuvântul său, pentru ca imediat statele în luptă să primească să trateze la București despre condițiunile de pace, consumând tot deodată a opri orice vârsare de sânge, prin acceptarea unei suspensiuni de arme pe tot timpul durării negocierilor. Acest rezultat a fost

un eveniment considerabil în istoria Orientului european. Pentru întâia oară statele balcanice sub egida României, au putut și s-au adunat într'o conferință a lor proprie și au tratat în libertate despre afacerile lor și au decis, în deplina lor suveranitate, fără intervenirea vre-unei puteri străine, asupra destinelor lor viitoare.

Cât despre rolul României în rezolvarea crizei el a fost hotărâtor. Așezată geografic la confiniile Europei occidentale, dar având interese de prima ordine în peninsula balcanică; România n'a mai putut să stea indiferentă față cu schimbările ce se procedau dincolo de Dunăre. Aceasta a fost politica tradițională a statului român, și ar fi fost—cum reflectam—inexplicabil și de neierat că, tocmai în momentul soluției finale, el să stea departe de niște evenimente care îl atingeau în modul cel mai direct și de care atârna însăși existența lui.

„Europa trebuie să fie recunoscătoare Regatului latin „dela Dunăre că prin acțiunea sa decisivă, atunci când „cursul evenimentelor au devenit neliniștitore pentru „situația generală, el a putut să redea orientului „binefacerile păcei și să pue băzele unui echilibru de „natură a asigura toate interesele care s'au încrucișat „în această parte a continentului“.

**DECRETUL REGAL RELATIV RATIFICĂREI TRATATULUI
DE PACE DIN BUCUREȘTI**

MINISTERUL AFACERILOR STREINE

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și Voința națională Rege al României, la toți de față și viitori sănătate:

Asupra raportului ministerului nostru al afacerilor străine sub No. 18,095.

Văzând jurnalul consiliului nostru de miniștrii cu No. 2,218 încheiat în ședință sa din 1 August 1913.

Am decretat și decretăm :

Art. 1. Jurnalul consiliului de miniștri mai sus amintit se aprobă de Noi.

Art. 2. Aprobăm și ratificăm Tratatul de pace încheiat la București la 28 Iulie (10 August) între România, Grecia, Muntenegru și Serbia, de o parte, și Bulgaria de altă parte; precum și schimbul de scriitori urmat între Președintele Consiliului Nostru de miniștri și ministru al afacerilor străine cu primii plenipotențiari ai delegațiunilor Greciei, Serbiei și Bulgariei la conferința păcei, cu privire la situațiunea aromânilor din aceste din urmă țări.

Art. 3. Ministrul nostru al afacerilor străine este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București la 1 August 1913.

CAROL.

Președintele Consiliului
Ministrul „afacerilor străine
T. Maiorescu.

Ca toți români să ne dăm seamă de marele eveniment petrecut în țara noastră, pacificarea popoarelor balcanice în București, să cunoaștem pe scurt și văzut, cum au mers lucrările, și pe care le-am dus la bun sfârșit. Astfel au mers acest pactum fundamental.

Reprezentanții Statelor în conferință.

Din partea Bulgariei :

Dumitru Tonceff, ministrul de finanțe, General-maior

Ivan Fitcheft, șef de stat-major *Simion Radeff*, și Lt.-Colonel de Stat-major *Constantin Stancioff*.

Din partea Greciei :

Stefan Venizelos, președintele consiliului și ministrul de războiu, *M. D. Panas*, ministrul plenipotențiar, *Nicolae Politis*, profesor de dreptul internațional absolvent al universității dela Paris și căpitanul *C. Pali*.

Din partea Muntenegrului :

General Serdar *Ioan Vdukotitch*, președintele consiliul de miniștri și ministrul de războiu, și *Iovan Matanovitch*, fost director general al poștelor și telegrafelor și vechi însărcinat de afaceri.

Din partea României :

Titu Maiorescu, președintele consiliului de miniștri și ministrul de externe, *Alex. Marghiloman*, ministrul de finanțe, *Tache Ionescu*, ministrul de interne, *Gh. Dissescu*, ministrul cultelor și instrucțiunile publice, General de divizie adj. *C. Coandă*, Inspectorul general al artilleriei și Colonelul *C. Cristescu*, sub-șeful marelui stat-major.

Din partea Serbiei :

Nicolae Pasici, președintele consiliului de miniștri și ministrul de externe, *Mihail Ristici*, ministrul plenipotențiar al Serbiei la București, Doctorul *Miroslav Spalaicovici*, ministrul plenipotențiar, Colonelul *Smilianici*, și Lt.-Colonelul *D. Calafatovici*.

TEXTUL TRATATULUI DE PACE SEMNAT IN BUCUREȘTI LA 28 IULIE 1913.

Majestatea Sa Regele Bulgariei de o parte și MM. LL. Regele Grecilor, Regele Muntenegrului, Regele României și Regele Serbiei de altă parte, însușeștiți de dorința de a pune capăt stărei de războiu actualmente existând între țările respective, dorind dintr'un gând de ordine să stabilească pacea între popoarele atât de mult timp încercate, au hotărît de a încheia un tratat de pace.

Numitele Maiestăți au numit în consecință pe miniștrii plenipotențiali cunoscuți fiecărui din noi ca personajii diplomatice a Statelor în litigiu.

Acordul fiind din fericire stabilit între ele, au convenit asupra următoarelor stipulații :

Art. 1. Va fi, cu începere din ziua schimbării ratificării prezentului tratat, *pace și amicitie între M. S. Regele Bulgariei și MM. LL. Regii: României, Muntenegrului, Serbiei și Greciei*, precum și *între Moștenitorii și urmașii lor, Statele și supușii lor respectivii*.

Art. 2. Intre Regatul Bulgariei și Regatul României, vechea frontieră între Dunăre și Marea Neagră este conform cu procesul-verbal încheiat la Protocolul No. 5 din 22 Iulie 1913 al conferinței din București, ratificată în modul următor:

Noua frontieră va pleca: dela Dunăre în sus de Turtucaia pentru a se termina la Marea Neagră la Sud de Ekrene. Este în mod formal stabilit că Bulgaria va dărâma, cel mai târziu în timp de 2 ani, lucrările de fortificație existente și nu va construi altele la Rușciuc, la Şumla în țara intermediară și într'o zonă de 20 km. în jurul Balicicului. O comisiune mixtă compusă din reprezentanții celor două Inalte părți contractante, în număr egal de ambele părți, va fi însărcinată în cele 15 zile cără vor urma semnături prezentului tratat, să execute pe teritoriul trasat al nouei frontiere, conform cu stipulațiunile precedente. Această Comisiune va presida la împărțirea proprietăților și a capitalurilor care au putut apartine până acum districtelor, comunelor sau comunităților de locuitori separate de noua frontieră. În caz de neînțelegere asupra traseului de executare se angajează să se adreseze unui al treilea guvern amic pentru a-l ruga de a desemna un arbitru ale cărui hotărâri asupra punctului în litigiu vor fi considerate ca definitive.

Art. 3. Intre Regatul Bulgariei și Regatul Serbiei, frontieră va urma conform cu procesul-verbal hotărît de delegații militari anexat la protocolul No. 9 din 25 Iulie (7 August) 1913 al conferinței din București traseul următor:

Linia de frontieră va pleca dela vechea frontieră dela vârful de munte Palarico, va urma vechea frontieră turco-bulgară și linia de împărțire a apelor între Vardar și Struma, cu excepțunea că valea Inaltă a Strumiței va rămâne pe teritoriul sârbesc; ea se va

încheia la muntele Balasice unde se va lega de frontieră bulgaro-greacă.

Art. 4. Chestiunile relative la vechea frontieră sârbo-bulgară vor fi regulate conform înțelegerii intervenită între cele două Inalte părți contractante în protocolul avut la prezentul articol.

Art. 5. Intre Regatul Bulgariei și Regatul Greciei frontieră va urma conform cu procesul-verbal hotărît de delegații militari și anexate la protocolul No. 9 din 25 Iulie (7 August) 1913.

Linia de frontieră va pleca dela noua frontieră bulgaro-sârbă pe creasta Belasico-Planina pentru a se încheia la îmbucătura râului la Marea Egee. Urmează clausa cu comisiunea mixtă în caz de neînțelegere, este, în mod formal stabilit că Bulgaria să dezistă de acum de orice pretенție asupra Insulei Creta.

Art. 6. Cartierele generale ale armatelor vor fi imediat informate de semnarea prezentului tratat. Guvernul bulgar se angajează a readuce armata sa de a doua zi dela înștiințarea semnatûrei tratatului, pe picior de pace. El va dirija trupele sale către garnizoanele lor, unde se va proceda în cel mai scurt timp la retrimiterea diverselor rezerve la căminurile lor. Trupele a căror garnizoană se găsesc în zona de ocupațune a uneia din părțile contractante, vor fi dirijate spre un alt punct al vechiului teritoriu bulgar și nu vor putea merge la garnizoana lor decât după ce zona de ocupațune mai sus arătată va fi evacuată.

Art. 7. Evacuarea teritoriului bulgar, atât cel vechi cât și cel nou va începe imediat după demobilizarea armatei bulgare și va fi terminată cel mai târziu în 15 zile. În tot acest timp, pentru armata de operațiune română, zona de operațiune va fi indicată de linia Şiştov-Levcea-Turchiy-Isvor-Glozene-Zleştîza-Mirkovo-Arabo-Klonak-Orhania-Mezdra-Vratza-Bercovitza-Lom-Dunăre.

Art. 8. În tot timpul ocupației teritoriilor bulgare, diferențele armate vor păstra dreptul de rechiștiuni plătind în numerar. Ele vor avea libera întrebuițare a liniilor drumurilor de fier pentru transporturile trupelor și aprovizionărilor de orice natură,

fără să fie locul la despăgubirea autorităței locale. Bolnavii și răniții vor fi sub paza ziselor armate.

Art. 9. Îndată ce va fi posibil, după schimbul de ratificări, a prezentului tratat, toți prizonierii în mâinile unuia dintre guverne vor fi predăți comisarului guvernului căruia aparțin sau reprezentantului său autorizat în mod special, la locul care va fi fixat de părțile interesante.

Guvernele Inaltelor părți contractante își vor prezenta reciproc unul altuia, de îndată ce va fi posibil, după remiterea prizonierilor, cheltuelile direct suportate de ele pentru îngrijirea și întreținerea prizonierilor din ziua prinderei sau remiterei până în ziua morței sau predărei lor. Se face compensații între sumele datorite de Bulgaria uneia din celelalte puteri contractante și acelea datorite de aceasta Bulgariei și diferența va fi plătită guvernului creditor îndată ce va fi posibil după schimbul de socoteli arătate mai sus.

Art. 10. Prezentul tratat va fi ratificat și ratificările vor fi schimbate în București în termen de 15 zile sau cât mai curând posibil.

Pe credința cărora, plenipotențiarii respectivi au semnat și au pus sigiliile lor.

Făcut în București în a 28-a zi a lunei Iulie (a 10-a a lunei August) 1913.

Ca Curonement al acestor expuse și deja făptuite, Eveniment mare în țară, avem Discursul M. S. Regelui Carol I-iu, în onoarea delegaților păcei:

„Cu cea mai vie bucurie văd strânși în jurul Meu pe „d-nii delegați ai statelor balcanice care au încheiat „și semnat pacea în Capitala României.

„Această pace atât de fericită dorită de lumea în- „treagă a cerut dintr-o mare parte un mare spirit de „resemnare, și jertfe dureroase, deși inevitabile, pentru „a face să înceteze aceste lupte sângeroase care au „dăinuit prea mult între popoarele menite a se înțelege.

„Aceste sacrificii vor fi totuși îndulcite prin ușura- „rea ce vă va aduce tuturor celor care suferă și prin „speranța de a vedea că se deschide o eră de încredere „reciproca și de propășire pentru peninsula balcanică.

„Nu exprim numai o dorință, dar chiar convinge-

„rea Mea că dacă dacă statele noastre vor putea lucra libere la organizarea și dezvoltarea lor economică, nu vor lipsi să culeagă în puțini ani roadele binecuvântate ale sforțărilor și înțelepciuniei lor.

„Această eră nouă care nu depinde decât de noi spre a fi inaugurată.

„România cu deosebire o dorește în mod sincer spre a ușura înfăptuirea ei.

„Să facem urări, ca să ne unim într'o acțiune comună pentru a atinge acest scop atât de nobil și atât de dorit care va face să se uite un trecut întristător, și va pregăti căile unui viitor fericit.

„Popoarele noastre ne vor binecuvânta, și noi vom fi bine meritat dela omenire.

„Ca bătrân soldat nu mă pot împiedica de a mărătisi via Mea admirăriune pentru vânjosia, jertfa de sine și bravura ce au arătat vitezele noaste armate în timpul, acestei lupte de aproape un an, care trebuia să asigure libera dezvoltare a țărilor noastre și să se statornească între toți un echilibru stabil.

„Amintirea celor care au plătit cu sângele lor opera de eliberare întreprinsă în comun trebuie să fie cinstită în comun, trebuie să fie cinstită cu sfîrșenie ca o pioasă datorie de recunoștință.

„Eu sunt adânc încredințat că pacea care s'a încheiat, va fi statornică și că cu ajutorul lui Dumnezeu ea va fi un prim pas către acea înțelegere mănoasă care va cruța popoarele voastre de noi încercări, și le va da ajutor să se ridice după acele prin care au trecut.

„Dorința Mea cea mai scumpă este de a vedea stabilitudinu-se și menținându-se între România și Regatele Peninsulei balcanice relațiunile cele mai prietenești în interesul nostru tuturor.

„Trăiască Majestățile Lor Augustii Voștri Suverani“.

PARTEA III

REZULTATELE REALE DOBÂNDITE DE ȚARĂ ȘI CONCRETIZATE IN TRATATUL DELA BUCUREȘTI

O privire înapoi este adeseori o privire înainte. Din cercetarea evenimentelor importante prin care am trecut, nu poate să nu iasă învățăminte temeinice pentru viitor.

Anul 1913 este poate cel mai caracteristic din istoria noastră modernă. Rare ori găsim o diversitate atât de mare și salturile atât de repezi dela o stare de decadere morală, la una din cele înălțătoare. După multe şovăeli și sbuciumări obținem rezultate reale concretizate în tratatul dela București, și care sunt:

1. Am obținut prin fruntaria Turtucaia-Balcic o asigurare a Dobrogei și deci a gurilor Dunărei spre miază-zi. Nu avem alte revindecări teritoriale de făcut peste Dunăre și depinde de cumințenia vecinilor noștri dela Sud ca să înțeleagă interesul lor, de a trăi în pace cu noi. În orice caz cu oare care măsuri și în primul rând prin legarea cu două poduri sau cel puțin unul pe Dunăre, prin organizare temeinică a noului teritoriu, de aci înainte siguranța fruntariei dela Sud numai depinde decât *de noi*.

2. Am restabilit pe lângă prestigiul nostru atât de scăzut prin protocolul dela Petersburg și din rătăcările ce l-au precedat, dreptul nostru de a ne amesteca în toate chestiile orientului, în care avem interese reale, cum sunt acelea ale aromânilor și a strâmtorilor dela Constantinopol. De acestea din urmă depinde ieșirea comerțului nostru la o mare liberă.

3. Am întărit în dreptul European un mare principiu de dreptate a cărui înscriere o ceream încă de

acum 35 de ani la congresul dela Berlin și pe urmă la conferința dela Londra pentru Dunăre, ca interesele mici să nu fie rezolvate — cum am primit să se facă la Petersburg — de cei mari fără participarea noastră. Oligarhia absolutistă și interesantă a Marilor Puteri trebuie înlocuită cu o organizație mai corespunzătoare cu principiile moderne de dreptate și egalitate, cu un tribunal European în care toți interesații să participe cu drepturi egale la rezolvirea intereselor Europene legate de ale lor. La 1881 nefiind admiși la Conferința dela Londra ce se întuncea pentru chestiunea Dunărei, guvernul român a protestat și necunoscând hotărârea Marilor Puteri, luată fără noi, ea a rămas până azi neaplicată. În afară de rezultatele obținute trebuie să atragem și următoarele invățăminte.

1. Politica externă a unui Stat trebuie să fie ca directive generale în conștiința națională. Este singura garanție ce se poate avea ca să nu mai trecem prin şovăelile și primejdiole ce am văzut în 1913,

2. Politica unui stat mic nu trebuie să fie încătușată politicei unei singure puteri. Aceasta este cu atât mai primejdios cu cât acea putere este mai vecină și cu cât poate avea interese politice sau economice contrare cu ale lui.

Această atitudine este azi înglesnită prin caracterul luat de politica statelor mari europene; pe lângă alianțe ele au înțelegeri pentru anume nevoi speciale. În afară chiar de cadrul mai strâmt al alianțelor și deci intereselor generale ale politicei noastre externe, putem găsi pentru anume chestii speciale ale noastre concursul unor alte state care au aceleași interese paralele cu ale noastre.

3. Politica oricărui stat, fie el mare ori mic, nu poate fi rodnică dacă pe lângă așezarea ei pe interesele proprii ale acestui stat, nu este hotărâtă și nu are la spatele ei conștiința unei forțe reale, a puterii armate.

Dar pe lângă schimbările contractuale fixate prin pacea dela București și prin conferința dela Londra, asistăm la o prefacere care ne interesează în primul rând pe noi.

Sporirea celor patru state balcanice prin teritorii noi luate dela Imperiul otoman, eșirea Bulgariei la Marea Egee, ajungerea Greciei la Cavala și Salonic, eșirea Serbiei la Adriatica printr'o cale ferată internaționalizată, crearea Albaniei deși pot aduce sbumări mari prin echilibrul instabil ce s'a asezat, sunt însă chemate să sporească într'un regim de libertate mai mare, și prin o întrecere în organizare politică, culturală și economică, activitatea întregei regiuni balcanice și deci să sporească și activitatea noastră economică în toată această regiune. *Mai înaintați economicește decât toate statele din Balcani, nu numai că putem să ne păstrăm tocul, dar încă să căutăm ca să dăm comerțului nostru o îndrumare mai activă către aceste regiuni.*

Reducerea Turciei Europene, desvoltarea căilor ferate în Anatolia, Siria, Armenia și Persia chiar, mutarea centrului de acțiune ale politicei orientale a Marelor Puteri în Asia mică, vor aduce și în aceste regiuni o viață nouă mai activă, cum a adus și în Egipt și cum va aduce și în insulele Mării Egee. Intregul basin al Dunărei va fi influențat de această transformare în basinul oriental al Mediteranei. Deținătorii gurilor Dunărei vor găsi în această nouă viață o sporire și a activității lor economice și a rolului lor internațional. Ei vor găsi o garanție mai mare pentru ca să se stabilească un regim normal în marea Neagră și în strâmtorile cari dau acces acestei mari în Mediterană.

Linia ferată a Bagdatului dată Germaniei, căile ferate spre Marea Neagră și în Siria dată Franței, o altă parte a Italiei sau Austro-Ungariei, căile ferate în America concesionate Rusiei, navegații pe Tigru și Eufrat concesionate cu Koweit Angliei, sunt noi forme ale penetrației pacifice într'un stat în descompunere. Reformele Macedoniei se transformă în chestia reformelor din Armenia cu jandarmi și consilieri străini, iar pe chestiunea misiunei militare din Constantinopol s'a dat luptă de preponderență în Capitala Turciei.

Această luptă ne interesează în primul rând, căci din ciocnirea intereselor celor mari în Asia Mică și la Constantinopol, dacă vom fi prevăzători, poate eșি

pentru noi un bine, prin alcătuirea unui regim în Marea Neagră și la Strâmtori, care să nu fie exclusivist, ci legat de principii de dreptate și de libertate pentru toți.

Dar dacă ultimele evenimente din 1913 au putut avea vre-o influență în Orient, ele nu au putut să nu înrâurească și asupra situației generale europene și în deosebi a statelor mari care aveau în special o politică orientală, ca Rusia și Austro-Ungaria. Consolidarea statelor balcanice, reducerea Turciei Europene, greșala făcută de Austro-Ungaria de a părăsi Sandjacul, și de a-și închide astfel drumul la Salonic, când a anexat Bosnia și Herțegovina, au schimbat cu totul rolul acestor două mari imperii rivale în politica orientală, până azi.

Ambele state sguduite de puternice crize sociale și mai cu seamă naționale interne, tărmurite în năzuințele lor teritoriale în sprijnul Constantinopol ori Salonic prin întărirea statelor balcanice, vor trebui să-și schimbe nu numai direcția politicei lor orientale dar și forma ei. Rusia își va concentra desigur în sprijnul Armenia și Constantinopol atenția ei; -Austria mai depărtată va avea în aceste din urmă regiuni rolul oricărei puteri Europene, poate și mai slab neavând puterea economică și finanțieră de a lupta cu concurența germană și engleză sau chiar italiană din acele regiuni; Salonicul i-a scăpat din mână și singurul ei punct de sprijin îl poate găsi în lupta ei cu Italia și Albania.

Dar întărirea unora din statele balcanice vecine sporește dificultățile interne ale Austro-Ungaria. Grija acestei slăbiciuni și-a găsit un ecou puternic în ultimele discuții de delegați.

Aceste crize interne ale marilor imperii vecine trebuie să ne facă atenții, căci sbuciumările prin care ele vor trece pot pune în primejdie și în joc interesele de ale noastre.

Avântul țărei deci avântul armatei noastre, au uimit intreaga Europă aplaudându-ne. Am surprins inamicul. S'a predat și am stins astfel focul în Balcani.

Acum războiul de scurtă durată, dar victorios va rămâne și el țărei în istoria războanelor alături de războiul pentru Independența țărei din 1877—1878.

Drept mulțumire bravei armate de operațiuni avem:
Înaltul Ordin de Zi, dat de M. S. Regele, cu ocazia
demobilizării.

Ofițeri, sub-ofițeri, caporali și soldați :

Inălțătorul avânt cu care ați răspuns chemărei Mele,
într'un ceas de grea cumpănă, Mi-a dovedit din nou,
că sunteți oricând gata a vă da viața pentru Patrie.

Ați plecat voioși și cu încredere pe câmpul de
onoare, părăsind holdele voastre, hotărâți a înfrunta
cu bărbătie toate primejdiile războiului. Multă din ca-
marazii voștri, au căzut jertfe boalelor nemiloase de
peste Dunăre. Dureroasa lor pierdere a însângerat
inima Mea.

Niciodată nu voi uita mărturisirile de dragoste, cu
care m'ați încurajat pe amândouă țărmurile Dunărei,
n ziua când armata sub ochii Mei, a trecut a doua
oară acest fluviu mare. Strigătele voastre înflăcărate
au găsit un puternic răsunet dela Carpați până în
Balcani și au pătruns inima Mea de bucurie.

Ați ajuns cu o repeziciune mai presus de toate aş-
teptările până în creasta munților Bulgariei. Prezența
voastră acolo a impus pacea fără vârsare de sânge,
a mărit Țara noastră cu un ținut însemnat spre în-
tărirea hotarului ei, și a înălțat vaza României în ochii
tuturor. În amintirea acestor fapte veți purta cu cinste
pe piept un semn doveditor al bărbătiei voastre.

În curând vă veți putea întoarce la căminurile voa-
stre, cu Înalta mulțumire sufletească că v'ați făcut da-
toria și ați scris una din cele mai mândre pagini în
Istoria Patriei.

Să plecăm cu smerenie capetele noastre înălțând
rugăminți către A Tot Puternicul care ne au învred-
nicit să trăim aceste zile înălțătoare și să lăsăm ur-
mașilor noștrii o Românie mai tare și cu mai mare
încredere în vitejia fiilor săi.

Din tot sufletul mulțumesc scumpei Mele armate pe
care de a pururea o voiu înconjura cu o părintească
dragoste.

CAROL

Dat în București la 31 Iulie 1913.

Omagii și recunoștință Tărei trimisului de Dumnezeu părintele tărei M. S. Regele Carol cel Mare.

El prin Inalta Lui Înțelepciune, impunere, răbdare și a tot cunoșcătorul au pus temelia tărei prin jertfele vieței. La progresul Ei intern și eztern, la organizarea Apărării Naționale, a păstrării prestigiului și Demnității României, nimic nu i-a scăpat ca muncă pentru Tară.

Când ochiul Lui a ochit în Balcani, armata ~~țării~~ a fost la postul ei dejertfă și am eșit triușfători.

Dumnezeu însă ni l'a luat cu sufletul Lui, însă Istoria Tărei, a celor două războae nu vor fi niciodată decât cu litere de aur scrise la Istoria României ca războae în durata de Domnie a Decedatului Nostru Mare și Ilustru Căpitan Regele Carol I.

Tara va venera memoria Lui și nu vor uita în veci viața unui Domn atât de neprețuit Tărei și mie personal care mi-am permis a face această scriere.

—FINE—

